

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

21 septembrie, ora 20.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

MARI ORCHESTRE ALE LUMII

Sala Palatului

ORCHESTRA NAȚIONALĂ A FRANȚEI

CRISTIAN MĂCELARU dirijor

AUGUSTIN HADELICH vioară

Boulez *Notations I-IV & VII*

Dutilleux Concertul pentru vioară și orchestră *L'Arbre des songes*

Librement – Interludiu / Vif – Interludiu 2 / Lent – Interludiu 3 / Large et animé

Stravinski *Le Sacre du printemps*

L'adoration de la Terre / Le Sacrifice

Pierre Boulez (1925-2016): Notations I-IV & VII

Notations (cunoscute sub titlul *Douze Notations/12 Însemnări*) este un ciclu de piese scrise inițial pentru pian în anul 1945. Cele 12 miniaturi reprezintă prima lucrare pe care Boulez a considerat-o reprezentativă pentru gândirea sa componistică și pe care a inclus-o în catalogul operelor sale. Cele 12 secțiuni sunt alcătuite la rândul lor din câte 12 măsuri fiecare, într-o așezare destul de asimetrică, și evidențiază influența tehnicii dodecafonice pe care Boulez a studiat-o cu René Leibowitz. Conform unui bun obicei, de a-și revedea lucrările din așa-zisa perioadă timpurie, compozitorul a revenit și a selectat 5 dintre cele 12 miniaturi pe care le-a rescris și le-a extins foarte mult adaptându-le pentru orchestră mare sub titlurile de *Notations I-IV* și *Notation VII*. *Notations I-IV* pentru orchestră mare au fost elaborate între anii 1978-1980. În recenzia sa despre premiera din New York, Andrew Porter a scris că singura idee a fiecărei piese originale „a fost parcă trecută printr-un caleidoscop cu multe fațete și ruptă în o mie de fragmente, pe urmă legate, lipite, cu efect strălucitor”. Piesa finală apare „ca un ritual modern, concis... care accelerează pulsul”. *Notation VII* a fost terminată în 1997 și, cu această nouă adăogire, autorul propune două înlănțuiri posibile care se bazează pe contrast. S-a știut că Boulez a lucrat în ultimii ani pentru *Notations orchestrale V* și *VI*, dar proiectul nu s-a realizat. Se spunea că „Boulez părea în orice moment că este absolut sigur de ceea ce făcea... Pe fondul confuziei vieții postbelice, cu atâtea adevăruri discreditate, certitudinea lui era liniștitoare...”

Henri Dutilleux (1916-2013): L'arbre des songes

L'arbre des songes / Arborele viselor este un concert pentru vioară scris de Henri Dutilleux între 1983 și 1985 și este dedicat lui Isaac Stern. Acest concert constituie punctul culminant al experimentelor sale în ce privește tehnica de unificare necesară în lucrările de amploare. Procesul apare pe două niveluri interdependente: formă și dezvoltare tematică, la bază stând un travaliu de creștere și reînnoire continuă. „În totalitate piesa crește oarecum ca un arbore, căci înmulțirea și reînnoirea constantă a ramurilor sale este esența lirică a copacului. Această imagine simbolică precum și noțiunea de ciclu sezonier mi-au inspirat alegerea *L'arbre des songes* ca titlu al piesei” explica autorul. Dutilleux folosește o structură neobișnuită alcătuită din patru părți fără nici o pauză între ele. El asigură continuitatea cu ajutorul a trei interludii care leagă mișcărilor. Aceste punți de legătură sunt caracteristice stilului său de compoziție, sunt ca niște „paranteze” care servesc ca tranziții spre idei noi și ca meditații asupra secțiunilor precedente. În *L'Arbre des Songes*, cele trei interludii au o importanță și personalitate aparte fiind scrise în stiluri diferite: primul este pointillist, al doilea monodic și al treilea are un caracter static. În acest timp vioara solistă nu este deloc pasivă deoarece sonoritatea ei face un joc reflex, în oglindă, cu celelalte instrumente. Acest personaj profund întrebător (violonistul – arbore), conturat atât de convingător, a făcut din concert un favorit al interpreților, datorită muzicii sale profunde.

Program

Igor Stravinski (1882-1971): *Le Sacre du printemps*

Le Sacre du printemps / *Ritualul primăverii* este o lucrare coregrafică și în același timp de concert a compozitorului rus Igor Stravinski. A fost scrisă pentru stagiunea anului 1913 a companiei Ballets Russes din Paris condusă de Serge Diaghilev; coregrafia originală a fost elaborată de Vaslav Nijinsky.

La momentul când Diaghilev l-a recrutat pentru a scrie lucrări pentru faimoasa sa trupă, Stravinski era un tânăr compozitor practic necunoscut. *Ritualul primăverii* a fost cel de-al treilea astfel de proiect major, după apreciatele *Păsărea de foc* (1910) și *Petrușka* (1911). Subtitlul lucrării *Imagini ale Rusiei păgâne, în două părți* evocă diferite ritualuri primitive care marchează apariția primăverii, când o tânără fată este aleasă ca victimă sacrificială care dansează până la moarte. După o primire foarte controversată din partea criticilor, și a unui scurt turneu la Londra, baletul nu a mai fost interpretat până în anii 1920.

Baletul are, așa cum arată și titlul, două secțiuni: Partea I, *Proslăvirea Pământului*, debutează cu o Introducere orchestrală. Prima parte se intitulează *Vestitorii primăverii* – Sărbătoarea primăverii începe în dealuri. Urmează *Jocul răpirii* – Fetele sosesc de la râu, într-un șir unic. Ele încep *Dansul Răpirii*. *Hore de primăvară* – Fetele dansează Horovodul, *Dansul în cerc*. *Jocul cetăților rivale* – Oamenii se împart în două grupuri opuse și încep *Ritualul triburilor rivale*. *Cortegiul înțeleptului* – O procesiune duce la intrarea bătrânilor înțelepți care opresc jocurile și binecuvântează pământul. *Dansul pământului* – Oamenii se prind într-un dans înfocat devenind una cu pământul.

Partea a II-a e intitulată *Sacrificiul*. Introducerea e urmată de *Misterioasele dansuri în cerc ale adolescentelor* – Fetele se angajează în jocuri misterioase, circulare. *Cinstirea alesei* – Una din fete este aleasă de soartă (fiind prinsă de două ori în cercul perpetuu) și este onorată ca „Aleasă” printr-un dans marțial. *Invocarea strămoșilor* – Într-un dans scurt, fetele invocă strămoșii. *Actiunea rituală a strămoșilor* – Aleasa este dată în grija bătrânilor înțelepți. *Dansul sacral* – Aleasa dansează până la moarte în prezența bătrânilor.

Istoricul muzical Donald Jay Grout a scris că: „Ritualul este, fără îndoială, cea mai faimoasă compoziție de la începutul secolului al XX-lea... a avut efectul unei explozii care a pulverizat atât de mult elementele limbajului muzical încât nu au mai putut fi niciodată puse laolaltă ca înainte”.

Corina Bura

Orchestra

Orchestra Națională a Franței este o autoritate și o forță dinamică în interpretarea muzicii franceze. Turneele sale internaționale au transformat-o într-un simbol al culturii franceze în întreaga lume, în timp ce prezența sa pe întreg teritoriul Franței, întărită prin programe educative vibrante, i-a consolidat relația cu un public divers și cosmopolit. Ansamblu afiliat Radio France, Orchestra Națională a Franței a fost fondată în 1934 ca prima orchestră simfonică de stat cu normă întreagă. Misiunea sa de a deservi repertoriul simfonic a fost susținută de transmisiunile radiofonice ale concertelor.

©Christophe Abramowitz

Désiré Émile Inghelbrecht a fost primul dirijor care a preluat conducerea ansamblului. Tradiția muzicală pe care a stabilit-o, caracterizată de un angajament semnificativ față de repertoriul francez, continuă și astăzi. După cel de-al Doilea Război Mondial, i-au urmat Manuel Rosenthal, André Cluytens, Roger Désormière, Charles Munch, Maurice Le Roux și Jean Martinon. Sergiu Celibidache, principalul dirijor invitat al orchestrei din 1973 până în 1975, a fost succedat de Lorin Maazel, care în 1977 a devenit directorul muzical al acesteia. Jeffrey Tate a deținut postul de dirijor invitat principal între 1989 și 1998, iar directorii muzicali care i-au urmat au fost Charles Dutoit (1991-2001), Kurt Masur (2002-2008), Daniele Gatti (2008-2016) și Emmanuel Krivine (2017-2020). Actualul director muzical este Cristian Măcelaru, care și-a preluat atribuțiile la 1 septembrie 2020.

Printre dirijorii asociați cu orchestra de-a lungul istoriei sale se numără Leonard Bernstein, Pierre Boulez, Sir Colin Davis, Bernard Haitink, Antal Doráti, Eugen Jochum, Igor Markevitch, Lovro von Matačić, Riccardo Muti, Seiji Ozawa, Georges Prêtre, Wolfgang Sawallisch, Sir Georg Solti și Yevgeny Svetlanov, în timp ce a primit soliști precum Martha Argerich, Claudio Arrau, Vladimir Ashkenazy, Nelson Freire, Yo Yo Ma, Yehudi Menuhin, Anne-Sophie Mutter, Vlado Perlemuter, Sviatoslav Richter, Mstislav Rostropovitch, Arthur Rubinstein și Isaac Stern.

În decursul secolului XX, Orchestra Națională a Franței a realizat premiera unor lucrări majore, printre care *Le Soleil des eaux* de Boulez, *Simfonia Turangalîla* de Messiaen (premieră franceză), *Jonchaies* de Xenakis și majoritatea compozițiilor de mare anvergură ale lui Dutilleux.

În fiecare an, Orchestra Națională a Franței susține aproximativ 70 de concerte la Auditorium de Radio France din Paris, precum și turnee în Franța și în străinătate. În ianuarie 2020 a efectuat un turneu notabil în Germania și Austria. Orchestra concertează în fiecare an la Théâtre des Champs-Élysées și Philharmonie de Paris. În ultimii 15 ani, programul său educațional s-a adresat muzicienilor amatori, familiilor, elevilor și studenților, colaborând cu instituții de la grădinițe până la universități.

Radioul joacă un rol important în activitățile orchestrei. Toate concertele sale sunt difuzate pe France Musique și pe posturi de radio internaționale, iar abordarea sa inovatoare este exemplificată de colaborarea cu France Culture pentru concertele sale de storytelling.

De asemenea, multe dintre concertele orchestrei pot fi vizionate online pe francemusique.fr, iar un număr tot mai mare dintre ele sunt televizate. Concert de Paris, difuzat în direct de pe Champ-de-Mars de Ziua Bastiliei, 14 iulie, atrage în mod regulat milioane de telespectatori.

Numeroase înregistrări ale orchestrei sunt disponibile, inclusiv o cutie de 8 discuri cu înregistrări radiofonice inedite, care urmărește istoria orchestrei. Recent, sub conducerea fostului său director muzical Emmanuel Krivine, orchestra a înregistrat Concertele pentru pian nr. 2 și 5 de Saint-Saëns cu Bertrand Chamayou și *La Mer* și *Images* de Debussy, „Airlines”, un album de muzică de film a compozitorului Alexandre Desplat cu flautistul Emmanuel Pahud, precum și integrala simfoniilor de Saint-Saëns, dirijate de Cristian Măcelaru (2021).

Dirijor

Recent desemnat director artistic al Festivalului și Concursului George Enescu, dirijorul **Cristian Măcelaru**, câștigător al premiului GRAMMY, este director muzical al Orchestrei Naționale a Franței, dirijor-șef al Orchestrei Simfonice WDR, director artistic și dirijor principal al Orchestrei Simfonice Internaționale de Tineret a Centrului Interlochen pentru Arte și director muzical și dirijor al Festivalului de Muzică Contemporană Cabrillo. Cristian Măcelaru a beneficiat de atenție internațională pentru prima dată în 2012, când a apărut la pupitrul Orchestrei Simfonice din Chicago, în locul lui Pierre Boulez.

©Adriane White

În același an, a primit Premiul Solti pentru tineri dirijori, o distincție prestigioasă acordată o singură dată în istoria fundației, urmată în 2014 de premiul Solti pentru dirijat. De atunci, a dirijat cu regularitate concertele unora dintre cele mai bune orchestre americane, printre care Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestra Filarmonicii din Los Angeles, Orchestra Simfonică din Cleveland, Orchestra Simfonică din St. Louis și National Symphony Orchestra. O colaborare deosebit de strânsă îl leagă de Orchestra din Philadelphia: de la debutul său din aprilie 2013, a dirijat această orchestră de peste 150 de ori și a ocupat timp de trei stagioni funcția de dirijor rezident. Înainte de aceasta, a fost dirijorul lor asociat timp de două stagioni și, anterior, dirijor asistent timp de o stagione, din septembrie 2011. Continuă să aibă o relație strânsă cu orchestra, dirijând-o în cadrul programelor anuale din stagione și al altor concerte speciale.

Cristian Măcelaru și-a făcut debutul la Carnegie Hall în februarie 2015, în cadrul unui program cu Orchestra Simfonică Națională a Danemarcei și Anne-Sophie Mutter. Dirijor pasionat de operă, în iunie 2015 a condus Opera din Cincinnati în interpretări foarte apreciate ale operei *Trubadurul*. În 2010, și-a făcut debutul în operă cu Grand Opera din Houston în *Madama Butterfly* și a dirijat premiera americană a operei *Turning Point* de Colin Matthews cu Orchestra Tanglewood Music Center, în cadrul Festivalului de muzică contemporană Tanglewood. În 2019, s-a întors la Grand Opera din Houston pentru o producție a lui Kasper Holten a operei *Don Giovanni*.

În Europa, Măcelaru a fost foarte solicitat ca dirijor invitat alături de numeroase orchestre și festivaluri de renume, printre care Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestra Capelei de Stat din Dresda, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Orchestra Simfonică Germană din Berlin, Orchestra Simfonică a Orașului Birmingham, Orchestra Filarmonică din Rotterdam, Orchestra Filarmonică Radio France, Orchestra din Hallé, Orchestra de Cameră Scoțiană și Orchestra Simfonică Națională Daneză.

Solist

Augustin Hadelich este unul dintre marii violoniști ai zilelor noastre. Cunoscut pentru tehnica sa fenomenală și interpretările pătrunzătoare, susține numeroase turnee în întreaga lume. A concertat alături de orchestrele americane importante, precum și cu Orchestra Filarmonicii din Berliner, Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestra Națională a Franței, Orchestra Filarmonicii din Londra, Orchestra Filarmonică din Seoul, Orchestra Simfonică NHK din Tokyo și multe altele.

Printre proiectele sale din stagiunea 2022/23 se numără concerte cu Orchestra Simfonică din Boston, Orchestra din Philadelphia și orchestrele simfonice din Atlanta, Baltimore, Cincinnati, Detroit, Houston, Pittsburgh, Seattle și Toronto. Concertează cu Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii din Berlin, Orchestra Simfonică din Viena, Orchestra Filarmonicii din Londra, Orchestra Simfonică din Antwerp, Orchestra Simfonică Națională Daneză, Orchestra Simfonică din São Paulo și Orchestra Simfonică din Sydney. În calitate de artist rezident al Orchestrei Simfonice WDR din Köln în acest sezon, Augustin Hadelich

©Suxiao Yang

a început stagiunea alăturându-se orchestrei într-un turneu de vară la Londra, Hamburg, Amsterdam și Bonn, pe lângă alte apariții în festivaluri la Aspen, Lucerna și Salzburg. Revine la Orchestra NDR Elbphilharmonie din Hamburg în calitate de artist asociat al acesteia și concertează în turneu cu Orchestra Filarmonicii din Bergen și Orchestra Simfonică din Montréal. În iunie 2023, se va alătura Orchestrei Simfonice din Lucerna într-un turneu în Coreea de Sud.

Augustin Hadelich este câștigătorul unui premiu GRAMMY 2016 – „Best Classical Instrumental Solo” – cu înregistrarea Concertului pentru vioară *L'Arbre des songes* de Dutilleux alături de Seattle Symphony și Ludovic Morlot (Seattle Symphony MEDIA). Artist Warner Classics, cea mai recentă lansare a sa este „Recuerdos”, un album cu tematică spaniolă care cuprinde lucrări de Sarasate, Tarrega, Prokofiev și Britten cu Orchestra Simfonică WDR din Köln și Cristian Măcelaru. Scriind despre lansarea Sonatelor și Partitelor de Bach, nominalizate la GRAMMY în 2021, Süddeutsche Zeitung, unul dintre cele mai prestigioase ziare germane a afirmat cu îndrăzneală: „Augustin Hadelich este unul dintre cei mai interesanți violoniști din lume. Acest album este un succes total”. Alte albume lansate pentru casa de discuri Warner Classics includ cele 24 de capricii de Paganini (2018); concertele pentru vioară de Brahms și Ligeti cu Orchestra Radio din Norvegia sub bagheta lui Miguel Harth-Bedoya (2019); precum și albumul nominalizat la GRAMMY „Bohemian Tales”, care include Concertul pentru vioară de Dvořák cu Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze dirijat de Jakub Hrůša (2020).

În prezent cetățean american și german, Augustin Hadelich s-a născut în Italia, din părinți germani. A studiat cu Joel Smirnoff la Juilliard din New York. A făcut un salt important în carieră în 2006, când a câștigat Concursul Internațional de Vioară de la Indianapolis. Printre alte distincții se numără o bursă Avery Fisher pentru carieră (2009); o bursă Borletti-Buitoni Trust în Marea Britanie (2011); un doctorat onorific la Universitatea Exeter din Marea Britanie (2017); titlul de „Instrumentistul anului” acordat de influenta revistă Musical America (2018).

În prezent, predă la Școala de Muzică Yale din cadrul Universității Yale.

Augustin Hadelich cântă pe o vioară Giuseppe Guarneri del Gesù din 1744, cunoscută sub numele de „Leduc, ex Szeryng”, împrumutată de Tarisio Trust.